

**ΟΜΙΛΙΑ
Σ' ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗ
ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΩΝ ΙΑΚ. ΝΑΥΠΛΙΩΤΟΥ,
ΚΩΝ. ΠΡΙΓΓΟΥ ΚΑΙ ΘΡ. ΣΤΑΝΙΤΣΑ (*)**

Τοῦ Μητροπολίτη Πάφου κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Μᾶς αἰφνιδίασε εὐχάριστα καί πάλιν ὁ Ἄρχων Τελετάρχης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καί ἀγαπητός φίλος κ. Γεώργιος Ἀραοῦζος. Ἑργατικός καί λεπτολόγος, ἀναζητητής τοῦ τέλειου βυζαντινοῦ μέλους, ἀλλά καί ἀκούραστος μελετητής τῆς παράδοσης κατάφερε αὐτῇ τῇ φορά νά φτάσει μέχρι τῆ βασιλεύουσας. Νά συγκινήσει μέ τήν πρωτοβουλία του τόν ἴδιο τόν Πατριάρχη, νά κερδίσει μῆνυμα ἀπό τόν Πέργης Εὐάγγελον, τόν σοφότατο λογοτέχνη Ἱεράρχη, νά φέρει μέχρις ἐδῶ τόν φημισμένο καί ρέκτην Πρωτοπρεσβύτερο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Γεώργιο Τσέτση.

Κατανοώντας, λόγω τῆς μουσικῆς παιδείας του, ἐκεῖνο πού ἀναφέρει ὁ Κωνσταντῖνος Καλλίνικος, ὅτι δηλαδή τό ψάλσιμο «δίδει πτερὰ εἰς τάς φύσει χρώδεις καρδίας ὅπως μετεωρισθῶσι πρὸς τὰ ἄνω», προσπαθεῖ νά φέρει, σ' ὅσους εὐμοίρησαν τέτοιας παιδείας, παλαιά σπάνια ἀκούσματα, ἀλλά καί τούς ἀπαίδευτους, ὅπως κι ἐμένα, νά βοηθήσει, ἀφοῦ εἶναι πανθομολογούμενο, ὅτι ἡ ἐκκλη-

*) Ἡ ἐκδήλωση ἔγινε στίς 10 Δεκεμβρίου 2008 στόν ἱ. ναό Εὐαγγελισμοῦ Παλουριωτίσεως.

σιαστική μας μουσική, πού ἐνδύει τούς ἐκκλησιαστικούς μας ὕμνους, «ἀρδεύει τὴν ψυχὴν πρὸς καρποφορίαν θείων ἀγαθῶν».

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης τονίζει, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη λατρεία, πού εἶναι λατρεία λογική, τελεσιουργεῖται κυρίως μέ τόν λόγο. Ἐπισημαίνει, ὅμως, ὅτι ἐνδυμα τοῦ λόγου καί σύμφυτον ἐκπόρευμα τούτου εἶναι τό μέλος, ἡ ὕπαρξη τοῦ ὁποίου ἀποσκοπεῖ στό νά μορφοποιήσει καί νά ἀποκαλύψει «τόν ἐγκείμενον τοῖς ρήμασι νοῦν». Γι' αὐτό κι ὅταν ψάλλουμε στήν Ἐκκλησία, στοχεύουμε στό νά ἀναδείξουμε τό περιεχόμενο τοῦ ὕμνου.

Ἡ χρήση κυμβάλων, κροτάλων καί ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων στή λατρεία, ὡς «παχυλή» θρησκευτική ἐκδήλωση, ἄρμوزه στόν «νήπιον» Ἰσραήλ, τοῦ ὁποίου ἡ διάνοια ἦταν ἀκόμα ἀκατέργαστη καί στόν ὁποῖο ἐπετράπησαν καί ἄλλα «παχυλά», ὅπως οἱ ζωοθυσίες. Ἡ ἀπαγόρευσή τους σ' ἐμᾶς ὥθησε ταλαντούχους μουσικούς, ὅπως εἶναι οἱ τρεῖς τιμώμενοι ἀπόψε, Ἰάκ. Ναυπλιώτης, Κων. Πρίγγος καί Θρ. Στανίτσας, ἀφοῦ «ἀντί ὀργάνων κεχρῆσθαι ἐστι τῷ στόματι», σέ λεπτούς μουσικούς ἀκροβατισμούς, πού νά μπορούν νά θέλγουν τούς πιστούς.

Μέσα στήν μουσική πανδαισία πού ἀπολαμβάνουμε ὅλοι, γινώστες καί μή τῆς μουσικῆς, ἐπιφορτίστηκα μέ τό ἄχαρες ἔργο νά ἀναπτύξω τό νόημα τῶν Χριστουγέννων. Λέω ἐπιφορτίστηκα, γιατί ὅσοι ξέρουν τόν κ. Ἀραοῦζο, θά ξέρουν καί τήν ἐπιμονή του. Κι ὁ λόγος του εἶναι ἐντολή.

Λέω ἄχαρες γιατί εἶναι δύσκολο τό ἐγχείρημα. Ὁχι μόνο γιατί ὁ πεζός λόγος δέν μπορεῖ νά ἀνταπεξέλθει πρὸς τή μουσική, ἀλλά γιατί ὁ νοῦς μας δέν μπορεῖ νά περιχωρήσει τό μεγάλο μυστήριο τῶν Χριστουγέννων. Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ στή γῆ εἶναι ἀπρόσιτη στή λογική μας, γιατί ἡ λογική εἶναι μόνο μιά λειτουργία τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ ἡ σάρκωση τοῦ Θεοῦ κινητοποιεῖ ὁλόκληρο τόν ἄνθρωπο, ἀναμορφώνει ὁλόκληρο τό εἶναί του, ζωογονεῖ

τό κέντρο τῆς ζωῆς του.

Κι ἀπό τήν ἄλλη, ὁ γιορταστικός θόρυβος πού ζοῦμε ἐδῶ καί μέρες στούς δρόμους, στά καταστήματα, στά σπίτια καί στή ζωή μας, ἀποπροσανατολίζει. Δέν μᾶς ἀφήνει νά ἔλθουμε σέ ἐπαφή μέ τό μυστήριο, νά ἀντιληφθοῦμε τό περιεχόμενο καί τό πραγματικό νόημα τῆς γιορτῆς. Ἐνεργεῖ σάν ἓνα παυσίπονο, ἓνα εἶδος ἀσπιρίνης πού μεταθέτει - πρόσκαιρα - τίς ἔγνοιες καί τά προβλήματα μας, δίνοντας ἓνα ἐπιφανειακό, ἐπιδερμικό τόνο στή γιορτή καί διαστρέφοντας τίς ἀξίες καί τό περιεχόμενο ζωῆς πού αὕτῃ περικλείει.

Ἄντί νά προσπαθήσω νά ἀναλύσω τά βαθύτερα μηνύματα τῆς γιορτῆς, ὅπως εἶναι ἡ δυνατότητα θέωσης τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, μιμούμενος τήν παρθένο Μαρία, μπορεῖ νά γίνει κι αὐτός, μυστηριακά, χώρα τοῦ ἀχωρήτου, ὅπως εἶναι ἡ δυνατότητα οἰκειοποίησης τῆς εἰρήνης, ἀφοῦ ἡ ὄντως εἰρήνη, ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης εἰσέρχεται στόν κόσμο «ἀρχήν λαμβάνων χρονικήν», ὅπως εἶναι ἡ κατάργηση κάθε εἶδους ρατσισμοῦ, ἀφοῦ ὁ Θεός λαμβάνει τήν κοινή σέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀνθρώπινη φύση καί τήν θεώνει, ὅπως εἶναι ἡ κατάφαση τῆς ὕλης, ἀφοῦ αὐτήν καταδέχεται νά πάρει ὁ ἴδιος ὁ Θεός, καί ἄλλα πολλά, ἀντί ἀκόμα νά ἀναλύσω τοὺς ὕμνους πού ἀκούσαμε καί πού θά χρειαζόταν ὁλόκληρη πραγματεία, γιατί περικλείουν ὅλη τή θεολογία μας, θά σταθῶ σέ μιά μόνο φράση τῶν ὕμνων καί θά προσπαθήσω, πολύ σύντομα, νά ἐκθέσω τήν προετοιμασία τῶν ἐθνικῶν, ἰδιαίτερα τῶν Ἑλλήνων προγόνων μας, γιά νά δεχθοῦν τόν Χριστό.

Ἄν ἐμεῖς, σήμερα, ὕστερα ἀπό 20 αἰῶνες Χριστιανισμοῦ, ἀδυνατοῦμε νά δεχθοῦμε μιάν παρθενικήν γέννηση καί πολύ περισσότερο μιά θεϊκή σάρκωση, καταλαβαίνουμε πόσο αὐτό θά ξένιζε τόν προχριστιανικό κόσμο. Γι' αὐτό καί χρειάστηκε προετοιμασία αἰώνων.

Ἦδη ὁ Θεός, διώχνοντας τοὺς πρωτοπλάστους ἀπό

τόν Παράδεισο, δέν τούς ἄφησε χωρίς ἐλπίδα. Τούς ὑποσχέθηκε, ὅτι «ἀπόγονος τῆς γυναικός» θά συντρίψει τήν δύναμη τοῦ σατανᾶ. Αὐτοί ἔδωσαν τό μήνυμα στά παιδιά τους κι ἐκεῖνα στά δικά τους παιδιά. Ἔτσι διαδόθηκε σ' ὅλους, κι αὐτούς πού ἔμειναν μέ τήν γνώση τοῦ Θεοῦ, κι αὐτούς πού ἀπομακρύνθηκαν ἀπ' αὐτόν καί περιπλανήθηκαν στήν σκοτεινή χώρα τῶν εἰδώλων, ὅτι ὁ Θεός θά ἔστελλε τόν λυτρωτήν. Ἐγινε, μ' αὐτό τόν τρόπο, ὁ Λυτρωτής ἡ «προσδοκία τῶν Ἐθνῶν».

Στούς Ἑβραίους ἡ προφητεία παίζει σπουδαῖο ρόλο στήν σταδιακή καλλιέργεια αὐτοῦ τοῦ κλίματος. Ἦδη ὁ Ἰακώβ μιᾷ γιά τήν καταγωγή τοῦ Μεσσία ἀπό τήν φυλή τοῦ Ἰούδα, ὁ Μωϋσῆς δίνει τά γνωρίσματά του, ὁ Ἡσαΐας τήν ἐκ παρθένου γέννησιν, ὁ Μιχαίας τόν τόπο τῆς γέννησης, τή Βηθλεέμ, ὁ Δανιήλ τόν χρόνο.

Ἡ Ἐκκλησία αὐτές τίς μέρες, τίς προεόρτιες, θυμᾶται τούς Προφῆτες καί μνημονεύει τήν προετοιμασία πού ἔγινε μέσω τους γιά νά ἔλθει ὁ Λυτρωτής. Ὁ Δεκέμβριος εἶναι ὁ κατ' ἐξοχήν μήνας τιμῆς τῶν Προφητῶν: Ναούμ, Ἀββακούμ, Σοφονίας τιμῶνται στίς τρεῖς πρῶτες μέρες. Δανιήλ καί τρεῖς Παῖδες στίς 17 Δεκεμβρίου.

Δυό Κυριακές, τῶν Προπατόρων καί τῆς πρό τῶν Χριστουγέννων, μνήμην ἐπιτελοῦμε «πάντων τῶν προφητῶν καί προφητίδων».

Μά καί οἱ φιλόσοφοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων προετοιμάσαν τό ἔδαφος γιά τόν Χριστό. Μπορεῖ οἱ Ἑβραῖοι νά εἶχαν τίς προφητεῖες, εἶχαν ὅμως καί οἱ Ἕλληνες τή φιλοσοφία πού τούς ἐπαιδαγωγοῦσε εἰς Χριστόν. «Ἦν ἀναγκαία Ἑλληνισιν ἡ φιλοσοφία», λέει κάποιος Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. «Ἐπαιδαγώγει γάρ τό Ἑλληνικόν εἰς Χριστόν». Ὁ Σωκράτης, στήν Ἀπολογία του, λέει στούς δικαστές πού τόν κατεδίκασαν νά πιεῖ τό κώνειον: «Τόν λοιπόν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὁ Θεός ὑμῖν ἐπιπέμψει κηδόμενος ὑμῶν». Ἔτσι δηλ. θά

κοιμάστε ἂν ὁ Θεός (ὄχι οἱ θεοὶ ποὺ πίστευαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες) δέν σᾶς λυπηθεῖ καί στείλει κάποιον ποὺ νά σᾶς διδάξει καί νά σᾶς φωτίσει. Καί ἄλλοῦ, ὁ Σωκράτης λέει, στόν Ἀλκιβιάδη, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ζεῖ ἐν ἀναμονῇ, μέχρις ὅτου φτάσει ὁ καιρός νά διδαχθεῖ ἀπό τόν προσδοκώμενο ὑπεράνθρωπο Διδάσκαλον «ὥς δεῖ πρὸς θεοὺς καί πρὸς ἀνθρώπους διακεῖσθαι».

Κυρίως, ὅμως, ὁ Αἰσχύλος, στήν τραγωδία του «Προμηθεὺς Δεσμώτης», μᾶς δίνει μιάν εἰκόνα, ἀνάλογη πρὸς τίς προφητεῖες τοῦ Ἡσαΐα: Ὁ Προμηθεὺς τιμωρήθηκε αὐστηρά ἀπό τόν Δία, γιατί ἐπαναστάτησε κατὰ τῆς κυριαρχίας του. Καρφώθηκε σ' ἓνα βράχο στόν Καύκασο κι ἐκεῖ κάποιο ὄρνεο τοῦ κατέτρωγε καθημερινά τό συκώτι. Ὁ Ἑρμῆς, κατὰ τόν μῦθον, λέει στόν Προμηθεά, ὅτι δέν πρέπει νά περιμένει τέλος στά δεινά του, προτοῦ φανεῖ κάποιος Θεός ποὺ θά τόν διαδεχθεῖ στό μαρτύριο ἐκούσια. Ἕνας Θεός ποὺ θά κατεβεῖ στόν σκοτεινὸ Ἄδην καί στά ζοφερά βᾶθη τοῦ Ταρτάρου.

*«Τοιοῦ δε μόχθου τέρμα μή τι προσδόκα,
πρίν ἂν θεῶν τις διάδοχος τῶν σῶν πόνων
φανῇ, θελήσῃ τ' εἰς ἀναύγητον μολεῖν
Ἄδην, κνεφαῖα τ' ἀμφί ταρτάρου βάθη».*

Ὁ ἴδιος ὁ Προμηθεὺς προλέγει στήν παρθένον Ἰώ, ποὺ τόν ἐπισκέπτεται, ὅτι ὁ λυτρωτής θά εἶναι ἓνας ἀπό τοὺς ἀπογόνους της. Ἀπὸ αὐτὴ θά προέλθει κατὰ τρόπον ὑπερφυσικόν ὁ λυτρωτής ποὺ θά εἶναι υἱὸς θεοῦ καί υἱὸς παρθένου.

Ἀρκεῖ ἡ σύγκριση τῆς εἰκόνας αὐτῆς πρὸς τό 53ο κεφάλαιο τοῦ Ἡσαΐα γιά νά φανεῖ πῶς καί τό Ἑλληνικὸ ἔθνος δέν ὑστέρησε στήν προσδοκία τοῦ Χριστοῦ. Κι ὅσοι ἄνθρωποι παρακολουθοῦσαν τὰ γράμματα καί τὴ φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων, ἔπαιρναν ἀσφαλῶς τὰ μηνύματα αὐτά καί προετοιμάζονταν γιά τὴν ἔλευση τοῦ λυτρωτῆ.

Κάποιοι Ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες δέχονται, ὅτι ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἦταν θεόσταλτος. Ἐπέβαλε τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ προετοίμασε τὸ ἔδαφος στοὺς Ρωμαίους, πού ἐπεβλήθησαν σ' ὅλο τὸν τότε γνωστὸ κόσμον καὶ βοήθησαν, μὲ τὴν κατάργηση τῶν συνόρων, νὰ κηρυχθεῖ εὐκολότερα τὸ Εὐαγγέλιο. Ἦδη ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, «ὁ ἄρχων τῶν Ἑλλήνων», ὅπως ὀνομάζεται, προφητεύεται στό βιβλίο τοῦ Δανιήλ.

Προσδοκία τοῦ λυτρωτῆ ἀπαντᾶται καί σέ πολλοὺς ἄλλους λαούς. Λόγω χρονικοῦ περιορισμοῦ, θά ἀναφερθῶ μόνο στόν Κικέρωνα, στή Ρώμη. Ὁ Κικέρων, λέγοντας: «Βρισκόμαστε σέ μέγιστη διαστροφή δοξῶν, ὥστε σχεδόν φαίνεται ὅτι μὲ τὸ μητρικὸ γάλα θηλάζουμε καὶ τὴν πλάνην», νοσταλγεῖ τὴν ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία «πανταχοῦ θά κυβερνᾷ ἓνας διδάσκαλος καὶ κυρίαρχος, ὁ Θεός».

Ἡ σταδιακὴ προσέλευση τῶν ἐθνῶν στόν Χριστιανισμό εἶναι γνωστὴ. Πρῶτα μὲ τὴ δράση τῶν Ἀποστόλων μετὰ τὴν Πεντηκοστή καὶ κυρίως μὲ τὴ δράση τοῦ Παύλου, πού ὀνομάστηκε καὶ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, καὶ ὕστερα μὲ τίς ἱεραποστολικές ἐξορμήσεις τοῦ Βυζαντίου πρὸς τοὺς Σλαβικοὺς λαούς, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλη ἱεραποστολὴν πού γίνεται μέχρι καὶ τίς μέρες μας.

Μὰ κι ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ στή γῆ, ἐμφανίστηκαν μπροστά του τά ἔθνη, προσφέροντας τὴν λατρεία τους πρὸς Αὐτόν. Τό διαλαλεῖ ἡ Ἐκκλησία στήν ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου τῶν Χριστουγέννων μὲ τὴν γνωστὴ «Ὑπακοή» τῆς ἐορτῆς: «Τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἐθνῶν ὁ οὐρανὸς σοι προσεκόμισε τῷ κειμένῳ νηπίῳ ἐν φάτνῃ, δι' ἀστέρος τοὺς μάγους καλέσας».

Ἀπαρχές ἦταν οἱ πρῶτοι καρποί, ἡ πρώτη συγκομιδὴ κάθε εἴδους πού παρήγαγε ἡ γῆ καὶ πού, ὡς χρονικὰ πρῶϊμοι καὶ ποιοτικὰ ἀνώτεροι, προσφέρονταν κάθε χρόνο στό Θεό: Τά πρῶτα στάχυα, τά πρῶτα σταφύλια, τά πρῶτα προϊόντα γενικά.

Οἱ Μάγοι δέν ἦταν τυχαῖοι ἄνθρωποι. Ἦσαν «ἀνατολῶν βασιλεῖς», ἀστρονόμοι τῆς ἐποχῆς, μορφωμένοι κατὰ κόσμον καί ἀναζητητές τῆς ἀλήθειας, ὅ,τι ἀνώτερο εἶχαν νά ἐπιδείξουν τὰ ἔθνη, ἡ εἰδωλολατρία. Ἦταν, ὁντως, ἡ ἀπαρχή τῶν ἐθνῶν. Ἀκολουθώντας ἓνα χρησμό ἀρχαίου μάντη τῆς πατρίδας τους, πού ἔλεγε: «ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ καί θραύσει τοὺς ἀρχηγούς Μωάβ», ἔρχονται, χωρίς νά λογαριάσουν κόπο καί χρόνο, ἀναζητώντας τόν «ἐκ παρθένου βασιλίδος ἐκλάμψαντα». Στήν Περσία, τήν κατ' ἐξοχήν χώρα τῶν ἀστρονόμων, οἱ Μάγοι εἰδοποιοῦνται «δι' ἄστέρος». Κι εἶναι χαρακτηριστικό πῶς ἀπό τίς πρῶτες μέρες τῆς ἐπίγειας ζωῆς του ὁ Χριστός δέχεται διὰ τῶν Μάγων καί τήν προσκύνηση τῶν ἐθνῶν.

Οἱ ποιμένες, οἱ ἄλλοι πρωταγωνιστές τῆς μοναδικῆς ἐκείνης νύκτας τοῦ κόσμου, ὡς Ἰουδαῖοι, εἰδοποιοῦνται μέ τρόπον οἰκεῖον παρ' Ἰουδαίοις. «Γνωστός ἦν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός» καί οἱ ἀγγελοφάνειες δέν ἦσαν ἄγνωστες στόν Ἰσραήλ. Γι' αὐτό καί «πλήθος στρατιᾶς οὐρανοῦ» τοὺς πληροφορεῖ γιά τό μεγάλο γεγονός.

Ἕνας ἀπό τοὺς ὕμνους, πού ἀκούσαμε ἀπόψε καί πού ἐπαναλαμβάνεται συχνά στήν προεόρτια αὐτή περίοδο, προτρέπει τοὺς Μάγους λέγοντάς τους: «Μάγοι ἐκ Περσίδος χρυσόν καί λίβανον καί σμύρναν τῷ Βασιλεῖ προσάξατε». Αὐτή μόνον τήν πρόταση θά ἤθελα νά σχολιάσω ἀπό ὅσα ὥραϊα ἀκούσαμε ἀπόψε:

Μᾶλλον χωρίς νά τό συνειδητοποιήσουν, οἱ τρεῖς Μάγοι πρόσφεραν στόν Χριστόν τρία συμβολικά δῶρα: Χρυσόν καί λίβανον καί σμύρναν. Κι ἡ ὕμνολογία μας σέ ἓνα ἀπό τά ἀπόστιχα τῆς ἐορτῆς ἐρμηνεύει: «Δόκιμον χρυσόν, ὡς βασιλεῖ τῶν αἰώνων· καί λίβανον ὡς Θεῷ τῶν ὅλων· ὡς τριημέρῳ δέ νεκρῷ σμύρναν τῷ ἀθανάτῳ».

α) Ὁ δόκιμος χρυσός, τό χρυσάφι δηλ. πού δοκιμάστηκε στή φωτιά κι εἶναι ἐπομένως καθαρό ἀπό ξένες προσμίξεις, εἶναι τό κατ' ἐξοχήν βασιλικό μέταλλο, σύμβολο τῆς

βασιλείας. Βασιλικά σκῆπτρα καί στέμματα, βασιλικά σκεύη καί ἀντικείμενα, εἶναι κατασκευασμένα ἀπό χρυσάφι. Ἄν θά πάρεις ἓνα δῶρο σ' ἓνα βασιλιᾶ, δέν θά τοῦ πάρεις κάτι τό εὐτελές. Θά τοῦ δώσεις ἓνα χρυσό ἀντικείμενο. Δίνοντας, λοιπόν, οἱ Μάγοι τόν χρυσόν στόν νεογέννητο Χριστό, τόν ἀναγνωρίζουν ὡς βασιλέα.

β) Ὁ λίβανος, τό λιβάνι, εἶναι κάτι πού προσφέρεται ὡς θυμίαμα μόνο στό Θεό. Καί οἱ ἀρχαῖες εἰδωλολατρικές θρησκείες, ἀλλά καί ὅλες οἱ σημερινές θρησκείες, προσφέρουν θυμίαμα, λίβανον, μόνο στούς θεούς τους. Προσφέροντας, λοιπόν, οἱ Μάγοι στό Χριστό τόν λίβανον, τόν ἀναγνωρίζουν ὡς Θεόν, ἄξιον νά λατρεύεται.

γ) Τό τρίτο δῶρο ἦταν ἡ σμύρνα, ἓνα ἀρωματικό λάδι, ἀνάλογο πρός τό δαφνέλαιο, πού εἶχε διάφορες χρήσεις καί ποικίλες ιδιότητες. Ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς συντηρητικό γιά τήν ταρίχευση τῶν νεκρῶν. Τό Εὐαγγέλιο ἀναφέρει γιά τόν ἐνταφιασμό τοῦ Χριστοῦ πῶς μαζί μέ τόν Ἰωσήφ τόν ἀπό Ἀριμαθαίας, «ἦλθε καί Νικόδημος, φέρων μεῖγμα σμύρνης καί ἀλόης ὥσει λίτρας ἑκατόν». Ἐχρησιμοποιεῖτο, ὅμως καί ὡς ναρκωτικό - ἀναισθητικό πού τό ἔδιναν σ' ἐκείνους πού θά θανάτωναν, ὥστε νά μή αἰσθάνονται, πολύ, τόν πόνο. Πάλιν λέει τό Εὐαγγέλιο, πῶς, ὅταν θά σταύρωναν τόν Χριστόν, «ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν ἐσμυρνισμένον οἶνον», κρασί δηλ. ἀνάμικτον μέ σμύρνα γιά νά ναρκωθεῖ καί νά αἰσθάνεται λιγότερο τόν πόνο. Ὅλες οἱ χρήσεις τῆς σμύρνας ἦταν κοινές, ἀνθρώπινες. Ἀφοῦ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θά πέθαιναν κι ἀφοῦ ἦταν ἔθιμο νά ταριχεύουν τούς νεκρούς, κάθε ἄνθρωπος θά ἔκανε χρήση σμύρνας. Δίνοντας, λοιπόν, οἱ Μάγοι στόν Χριστό καί τήν σμύρνα, τόν ἀναγνωρίζουν καί ὡς τέλειον ἄνθρωπον πού ἐπρόκειτο νά γευτεῖ καί τόν θάνατον.

Ὡς ἐξ ἐθνῶν Χριστιανοί προσφέραμε κι ἐμεῖς, διά τῶν Μάγων, ὡς ἐκπροσώπων μας, τό τριπλό αὐτό δῶρο. Μά καί σήμερα ἀπαιτεῖ ἀπό τόν καθένα μας ὁ Χριστός ἀντί-

στοιχα δῶρα:

Θέλει ὄχι χρυσό πού εἶναι βασιλικό μέταλλο, ἀλλά νά τόν ἀναγνωρίσουμε ὡς βασιλέα καί νά ἐπιδείξουμε ὑποταγή στά προστάγματά του.

Δέν ζητᾷ λίβανον. Ζητᾷ τήν πνευματική λατρεία, τήν ἀναγνώριση τῆς θεότητάς του, ἀνάμεσα στά εἶδωλα πού κατέκλυσαν τόν σύγχρονο κόσμο.

Οὔτε καί σμύρνα πιά χρειάζεται. Χρειάζεται, ὅμως, νά ἀναγνωρίσουμε, στά πρόσωπα τῶν συνανθρώπων μας, τούς ἐλάχιστους ἀδελφούς του, τιμώντας ἔτσι καί «ἐν ἔργοις» τήν ἐνανθρώπησή του.

Τώρα, λοιπόν, πού «τό σκότος λύεται καί τό φῶς ὑφίσταται», τώρα πού «τό γράμμα ὑποχωρεῖ καί τό πνεῦμα πλεονεκτεῖ», τώρα πού «αἱ σκιαί παρατρέχουσι καί ἡ ἀλήθεια ἐπείσέρχεται», κατὰ τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο, ἄς «ἐορτάσωμεν μή πανηγυρικῶς, ἀλλά θεϊκῶς· μή κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμίως... μή τά τῆς ἀσθενείας, ἀλλά τά τῆς ἰατρείας· μή τά τῆς πλάσεως, ἀλλά καί τά τῆς ἀναπλάσεως».

Εὐχομαι ἐγκάρδια σ' ὅλους, ἔτσι νά προσεγγίσουμε τά Χριστούγεννα, πού εἶθε νά εἶναι καί τά τελευταῖα τῆς κατοχῆς τῆς πατρίδας μας.